

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-82>

УДК 378.147:811.111

Колодіна Л.С., Лакша К.К.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИДИ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, СПРЯМОВАНІ НА РОЗВИТОК НАВИЧОК ГОВОРІННЯ

Анотація. У статті проаналізовано види мовленнєвої діяльності, які покликані розвинути навички говоріння під час проведення занять, а також повернути інтерес студента до вивчення іноземної мови. Визначено основні причини, що спонукають до комунікації, та проблеми, через які студент може вести себе пасивно під час розвитку навичок говоріння. Охарактеризовано види мовленнєвої діяльності, що допоможуть подолати ці труднощі та заохотити студентів до комунікації. Дослідження гальмуючих факторів розвитку навичок говоріння та методик їх мінімізації дає підставу стверджувати, що професійний та творчий підхід до побудови методології викладання є безперечно одним із вирішальних факторів розвитку та постанови мови студентів, а також подальшого вільного оволодіння мовою.

Ключові слова: мовленнєва діяльність, оволодіння іноземною мовою, методики викладання, розвиток навичок говоріння, заохочення студентів, комунікація, взаємодія.

Kolodina Larysa, Laksha Kateryna

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

TYPES OF STUDENTS' SPEAKING ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES TO DEVELOP SPEAKING SKILLS

Summary. This article represents a research of speaking skills development for student at institutions of higher education during the foreign language classes, its methods and techniques. Preliminarily this work contains analysis of some recent Ukrainian and foreign research and publications in terms of speaking skills development. The article analyzes the types of speaking activities that are designed to develop speaking skills during the classes at institutions of higher education, as well as to attract the student's interest in learning a foreign language in the class and outside it. The article briefly describes the nature of fluency development and accuracy development aspects of language learning and difference between them. It identifies and describes the main reasons for students' communication, as well as the most common reasons of students' passive behavior while speaking skills development activities. Accordingly, this work aims to describe activities for speaking section of the class and its types to help overcome difficulties which students can face during the learning process and encourage students to communicate in terms of the classes and beyond them. The work also contains a practical example of such activity. The article also provides specific techniques and activities that encourage «student-to-student» and «student-to-teacher» interactions. This research of the inhibiting factors in the development and improvement of speaking skills and possible methods of minimizing them suggests that a professional and creative approach to the selection and formation of teaching methodology and class activities is undoubtedly one of the decisive factors for the development and building of the student's language, including student's speaking skills development and improvement, as well as the subsequent mastering of the language.

Keywords: speaking activity, mastering a foreign language, teaching methods, developing speaking skills, encouraging students, communication, interaction.

Постановка проблеми. Оволодіння іноземною мовою є процесом, який передбачає не тільки вивчення певного граматичного, лексичного чи синтаксичного матеріалу, а й формування навичок говоріння та вмінь вести адекватну комунікацію. Добір методик для процесу навчання є підґрунтям подальшого успішного оволодіння мовою. Професійний та творчий підбір методологічного підходу до організації процесу оволодіння продуктивними навичками, а саме оволодіння навичками говоріння, є важливим елементом побудови здатності правильно відшліфувати мову студента та розвинути вміння вільно спілкуватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Враховуючи те, що тематика має високий рівень популярності, існує багато матеріалів з теми розвитку навичок говоріння. Серед українських дослідників відзначимо Сверепчук І.А., який у своїй роботі «Розвиток діалогічного мовлення студентів в процесі навчання іноземної мови» підсумував дослідження деяких російських філологів-викладачів на тему розвитку навичок говоріння, де уза-

гальнюються основні принципи викладання іноземної мови та методи стимулювання студентів до розвитку мовних навичок [1]. Серед зарубіжних виділяємо відомого лінгвіста, автора ESA методики, Джеремі Хармера, який працював саме над методиками викладання [3]. У сфері дослідження та розробки методологічних підходів значний внесок зробили Ар'ядин Ф.А., Хосейн М.І., які працюють у сфері розробки технік заохочення студентів розвивати навички говоріння на заняттях [2; 4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак актуальність проблеми і невирішеність низки питань дотепер залишаються на часі, оскільки нова епоха й усебічний технологічний прогрес вимагають пошуку нових методів, технік і підходів до вивчення іноземних мов, до активізації, стимуляції та заохочення студента розвивати комунікативні навички.

Мета статті. Головною метою роботи є опис та аналіз основних гальмуючих факторів, з якими стикаються студенти у процесі набування та удосконалення продуктивних навичок, а саме

говоріння, та виокремлення конкретних методологічних напрямків, що сприяють полегшенню цього процесу. Предметом дослідження є процес формування навичок говоріння у студентів з-кладів вищої освіти та методологічні напрямки удосконалення цих навичок. Об'єктом дослідження є саме методологічні підходи до розвитку навичок говоріння у студентів.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- 1) виділити та проаналізувати групи методик оволодіння навичками говоріння;
- 2) описати наявні труднощі, з якими стикаються студенти на практиці;
- 3) запропонувати шляхи подолання комунікативних труднощів.

Виклад основного матеріалу. У процесі оволодіння іншомовною компетенцією виділяють рецептивні та продуктивні навички. Рецептивні навички (рецепція) – це здатність людини сприймати та розуміти іноземну мову, наприклад: слухання та розуміння тексту (читання). Продуктивні навички (продукція), навпаки, покликані сформувати здатність відтворити та продукувати іноземну мову. До таких навичок відносять говоріння та письмо.

Коли йдеться про письмо та говоріння у контексті методів викладання та оволодіння навичками, доречно застосовувати такі поняття як точність, або правильність (англ. accuracy) та вільне говоріння, або швидкість говоріння (англ. fluency) відповідно. Види діяльності під час занять, що спрямовані на розвиток точності та правильності відтворення мови, зазвичай характеризуються тим, що вони сконцентровані саме на коректному відтворенні мови. Види діяльності, які мають на меті розвинути вільність та швидкість говоріння, у свою чергу, характеризуються можливістю для студента експериментувати та проявляти креативність у використанні мови.

У сучасній викладацькій практиці більше уваги приділяється саме розвитку fluency, ніж accuracy. Коли дві чи більше людини спілкуються між собою, ми можемо із впевненістю сказати, що вони це роблять з однієї із наступних причин [1; 2]:

- вони мають певну комунікативну мету;
- вони хочуть щось повідомити;
- вони хочуть щось почути, дізнатися;
- вони зацікавлені у предметі комунікації.

Звідси виходить, що, якщо викладач хоче успішно реалізувати певний вид діяльності, який спрямований на розвиток навичок говоріння, він має створити необхідність у комунікації, виходячи з однієї з вищезазначених причин.

Можливі види мовленнєвої діяльності на заняттях [2; 4]:

- Контрольована діяльність, або види діяльності, що базуються на точності відтворення та контрольовані викладачем. Її можливі види:

- 1) послідовне повторення (групове та індивідуальне прослуховування та повторення моделі вимови викладача). Викладачу слід по можливості використовувати принцип «три на три», тобто тричі вимовити слово або фразу і попросити всю групу повторити. Це створює безпечне середовище для тих студентів, які не хочуть бути почуті публічно;

- 2) спонукання. Цей вид діяльності має у собі задалегідь підготовленні запитання для сту-

дентів, що спонукатимуть їх будувати відповіді без підготовки та у реальному режимі.

- Діяльність, яка передбачає менший контроль з боку викладача та можливість більшого прояву креативності з боку студентів.

- 1) побудова діалогів за зразком, як структурною основою;

- 2) рольові ігри з використанням певного лексичного та граматичного матеріалу.

- Креативна комунікація. Це види діяльності, що орієнтовані на вільне волевиявлення студентів. Можливі сценарії рекомендується складати викладачу, проте контент або їх наповнення віддається під повний контроль студента чи студентів, наприклад:

- 1) рольові ігри на вільні теми;

- 2) обговорення чи дискусії;

- Інформаційні гепи (Information gaps). Це вид діяльності передбачає наявність у кожного студента певної «порції» якоїсь цілісної інформації, якою вони мають обмінюватися до моменту отримання повної картини. Наприклад, у кожного студента є по абзацу певного тексту і уся група має взаємодіяти для того, щоб побудувати цілісний текст, цілісну історію тощо. Студенти мають запитати максимум 3-6 осіб з групи (залежно від загальної кількості студентів) про активності з бланку та заповнити його протягом 5-12 хвилин (залежно від кількості студентів); можна також доповнити, додавши 2-3 рядки від самого студента або запровадити ще одну умову, наприклад, щоб одне ім'я не повторювалося більше двох разів. Викладачу також рекомендовано брати участь, оскільки це може знизити напругу у взаєминах «викладач-студент». Після заповнення бланків студенти проводять сесію фідбеків-відгуків (2-3 хвилини), обговорюючи, що їх вразило, чого вони не знали, що хотіли б самі спробувати тощо. Наводимо приклад:

Find someone who...

Find someone who...	Name of your groupmate
..has visited Chernivtsi	
..met a famous person	
..has been to South America	
..has been on television	
..won a competition at school	
..has eaten something unusual	
..likes football	
..can do the split	
..drank coffee this morning	
..did exercises this morning	
..has never tried hitchhiking	
..has been on a blind date	
..looked after a baby	
..climbed a mountain	
..been in a car accident	
..left the building through the window	
..likes playing chess	
..can dance salsa	
..has blue eyes	
..likes spinach	
..knows the number of the countries in the world	

Заохочування студентів до говоріння може мати певні проблеми з боку студентів через їх небажання розвивати свої навички говоріння. Серед основних причин, що заважають студентам повноцінно працювати на заняттях можна віднести наступні [2]:

- нестача впевненості;
- страх робити помилки;
- несприятливі відносини з іншими членами групи;
- відсутність інтересу до теми;
- попередній (найчастіше – негативний) досвід навчання;
- причини, пов'язані із культурними особливостями студента тощо.

Можна запропонувати такі техніки та види діяльності, які посприяють заохоченню взаємодії «студент-студент» та «студент-викладач» [3; 4]:

- парні завдання, які передбачають спільну роботу двох студентів;
- групова робота, коли разом працюють мінімум три студента;
- багато видів діяльності, що передбачає повний або неповний контроль з боку викладача перед реалізацією завдань та вправ із креативної комунікації;
- побудова цілеспрямованої мовленнєвої діяльності (створення бажання та необхідності спілкування);
- зміна динаміки занять;
- ретельне планування;
- при виконанні певних видів діяльності, надання студентам спеціально відведеного часу для побудови та планування того, що вони збираються сказати тощо.

Висновки і пропозиції. Отже, процес оволодіння продуктивними навичками (говоріння та письмо) є невід'ємною та важливою складовою

процесу розвитку іншомовної компетенції. Застосування навичок говоріння реалізується при наявності комунікативної мети, при необхідності щось повідомити чи про щось дізнатися, або коли є зацікавленість у предметі комунікації. Види мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови мають вагомий вплив на формування та шліфування й удосконалення мови студентів; їх можна поділити на наступні категорії: контрольована діяльність, або види діяльності, які базуються на точності відтворення та контрольовані викладачем; діяльність, що передбачає менший контроль з боку викладача та можливість більшого прояву креативності з боку студентів; креативна комунікація, яка орієнтується на вільне волевиявлення студентів. Кожен з цих видів діяльності має свої особливості застосування та конкретні форми. Існують фактори, або причини, що можуть сповільнити процес розвитку мови та демотивувати студента, наприклад, невпевненість, страх робити помилки, несприятливі відносини в групі, відсутність інтересу до теми тощо. Варто застосовувати певні техніки та методики, що допоможуть зняти напругу в аудиторії та побудувати сприятливу атмосферу, а також більше заохотити студента/студентів взаємодіяти із аудиторією та викладачем. До таких видів діяльності відносимо наступні: парні завдання, групова робота, види діяльності, що передбачають частковий контроль з боку викладача або його відсутність, штучне створення необхідності спілкуватися, зміна динаміки занять тощо. Професійний та творчий добір методологічного підходу до організації процесу оволодіння продуктивними навичками, а саме: оволодіння навичками говоріння, є важливим елементом побудови здатності правильно поставити мову студента та розвинути вміння вільно спілкуватися іноземною мовою.

Список літератури:

1. Свєрепчук І.А. Розвиток діалогічного мовлення студентів в процесі навчання іноземної мови. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 5. С. 6–10.
2. Aryadin F.A. Teaching Productive Skills. 2016. URL: https://www.academia.edu/4912958/Teaching_Productive_skill (дата звернення: 13.09.2019).
3. Harmer J. How to teach English. Harlow : Longman, 2010. 290 с.
4. Hossain M.I. Teaching Productive Skills to the Students: A Secondary Level Scenario. 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/74352632.pdf> (дата звернення: 13.09.2019).

References:

1. Sverepchuk, I.A. (2014). Rozvytok dialohichnoho movlennia studentiv v protsesi navchannia inozemnoi movy [Developing a student's dialogic speech in the process of learning a foreign language]. *Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, no 5, pp. 6–10.
2. Aryadin, F.A. (2016). Teaching Productive Skills. Available at: https://www.academia.edu/4912958/Teaching_Productive_skill (accessed 11 September 2019).
3. Harmer, J. (2010). How to teach English. Harlow : Longman, 290 p.
4. Hossain, M.I. (2015). Teaching Productive Skills to the Students: A Secondary Level Scenario. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/74352632.pdf> (accessed 11 September 2019).